

(de *BATRE*), intervingué en la terminació i altres elements del mot. □ 1.ª doc.: 1805, Belv.: «*terrastall*: fracaso, zaparrazo, *strepitus*, *fragor*»; Lab.: «*tarrabastall*: ruina, cayguda, ab estrèpit y rompiment»; *DAG*. «escampada, derrumbamiento».

Però el definit per aquest diccionari, no és el sentit ben conegut, sinó molt més el que defineix el *DFa*. «estrèpit que en caure fa alguna cosa; daltabaix», al qual només caldria observar que no és necessari que sigui en caure: p. ex. la remor en massa d'uns esquelets, la de moltes piules que esclaten alhora, un espetec de trons en massa tempestuosa, també es designen amb aquest mot: l'únic que cal és que sigui una remor molt forta, i amb sensació de sorolls nombrosos i discordants.

Ja l'usava Verdaguier en l'esborrall juvenil del seu epos: «les aygues xarbotaren / --- / fent com si se n'entrava la terra tremolar, / si sols per artassar-la del firmament rompen / les tenebroses aygues, y ab fort *terrastall*, / ab lo trencat rodam del univèrs cayguessen, / d'un astre a l'altre, a trossos, duhent-se'ls-en avall» (a. 1867, v. 12Cb), «ab tro y *terrastall*» original i ed. de 1877; suprimit en la de 1878, però en aquesta posa una estrofa semblant en el VIII, 14c: «ab aspre terratrèmol qualque marlet rossola / --- / s'atterra, y l'enderroc, en ales de les Fúries, / ab la maror va a rebre les ones de Llevant / --- / Toparen-se: ab llurs aygues llurs aygues barrejaren, / y ab llamps per lluminàries, y d'ayre, terra e infern, / al tro y *terrastall* per música, 's lligaren / entre su-rantes selves e illots, en llas etern».

D'un bon passatge de l'obra madura: «la borinor s'acosta, rodola la tronada / --- / ¿Serà que un vent ha foses les neus de l'alta cima / --- / lo torb, aqueixa mà-nega de vents que, arrasadora, / traboca les cabanyes, los llacs y rius devora, / capola 'ls troncs dels arbres, com ceps la podadora, / a fexos estimbant-los, ab fort *terrastall*? / És lo torrent d'Aníbal ---», *Canigó* VII, v. 40. «En los boscos --- sols lo *terrastall* del arbre que s'esqueixa --- se sentia sonar», Verdaguier, narració de c. 1868 (Inèd. Casac., 152). Alguns realment li donen el sentit del *DAG*: «aquell pedregam --- de part a part de torrentera; l'Albert trobà, entre aquell *terrastall* de roques, una balma ---», Noller (*Vilaniu*, O. C., 231.10f.), quasi 'runal, tartera'.

Del moviment revolucionari, és trist «que aquest terrible *terrastall* hagi de ser --- el *mons parturiens*» escrivia MrnVayreda (*Sang Nova* v, § 2, 351). El mot no figura en els diccs. val. ni els de les Illes (Escrig, *DFgra*, *DAmèn*.; FebCard. que segueix la nomenclatura del Belv. el suprimeix; *AlcM* i el *DAG*. el donen només com a cosa del Princ.), tanmateix l'usava AMAlcover: «el simulacre o lluita entre'ls moros y cristians --- vaja quin rebumbori! quin *terrastall*! y no'ls-e toqueu això an els alcoyans ---» (*BDLC* VI, 1910, 60).

Més al Sud i a l'Oest retrobem un mot igual amb *s*- en lloc de *t*-, en el Pallars, i sobretot des de Tortosa pel P. Val., *sa(r)rabastall*; conta Moreira (descriu-vint la festa de L'Aldea): «—Silència! —fulmina la

poderosa veu de R. --- i ell, qui demana silenci --- és qui més *sarabastall* mou» (*Folkl. Tort.*, 273); «en quan el dia clareje --- arme el gran *sarabastall*, cridàn a la nora i als néts» Morella (revista *Vallivana*, II-1962, 3); «xicala que et mareja; crits, *sarabastall*, empentes, incomoditats» escrivia Soler i Godes, home del Nord valencià («El Camí», 1-ix-34).

Notem la forma en *-r*- senzilla, no *-rr-*, en tots tres meridionals; però en el Pallars és amb *-rr-*: Jlluís Pall. parla del *sarrabastall* d'una maltempada, en *Pastors i Tempestes* (p. 5) i «--- gemegant i fent un *sarabastall*» (*Records de la vida de pastor*, 62), variant que *AlcM* localitza a la regió Tortosa-Maestrat-Castelló: *sarrabastall* 'soroll', *BSCC* 1920, 239. És tan natural explicar això com una modificació de *terrastall* sota la influència del sinònim generalitzat *soroll* que a penes podem dubtar-ne, més que més ajudant-hi el sinònim pallarès *serramball*¹ 'remor' (*BDC* xxxiii, 309) i el pall.-ribag.-atan.-llem. *sargall/sarguelb/sorgall/surgall* (estudiat ibid., p. 310ab; i ara en el *D. Ar.-Gc*).

Ara bé *terrastall*, junt amb el *sarabastall* bessó, reapareixen ben arrelats en zones occitanes tan apartades del català que no podem sospitar-los propagats des de Catalunya. Les dues variants justament coexisteixen en el Roergue: «*sàrråbåstal*, *tåråbåstal*: grand bruit ---» (Vayssier). Però la més estesa en terres d'Oc és la forma en *t*-, i desenrotllada en molts derivats i en un gran nombre de llocs, començant pel provençal mistralenc: «Li Dra(c) s'acampon a doudgeno; / e 'n passant, patafòu!, desteuilsson li mas: / Qué *tarabast!* ---» (trad. «quel vacarme»), *Mireio* (vi, 69.1); això arriba fins als Alps: Barceloneta *tarabàs* m. «vacarme, tapage; grosse crécelle pour sonner les offices, quand les cloches sont endormies» (Arnaud-Morin).

Però que aquesta *-c* és secundària ho confirma no sols el *TdF* sinó ja *tarabast* en el vell dicc. d'Honorat i el d'Hombres; i així arribem fins a terres d'Alvèrnia (on s'emmudeix tota *s* davant *t*): *Forez tarabat* m. «tapage», *tarrabâte* adj. «turbulent, tapageur» (Gras). S'estén també cap al Llçd., on hi ha el verb *tarabastejà* i *tarabastiè* «homme tracassier, qui s'agite beaucoup, un brouillon» (D'Hombres), i com a nom del xerrac el mapa *crécelle* de l'*ALF* (347) i Krüger (*VKR* ix, 54) ens mostren el tipus *tarabastèla*, *-elo*, estès per l'Erau² i el Cantal, i els diccs. de Couzinié i Mâzuc ens el mostren en aquest sentit fins al Tarn; però, amb sentit humà, *tåråbåsteld* és 'xerriaire' en el Roergue (Vayssier). D'altra banda la variant amb *s*- no és sols del Roergue sinó dels Hautes-Pyr.: Lavedà *sarrabasteyà*³ «mettre tout en désordre», «se démener», *sarrabast* «pêle-mêle de choses sans valeur, grossières», *sarrabastèrou*, *-èro*, «peu soigneur, grossier» (Palay).²

Tot plegat dóna, doncs, la impressió d'una família més arrelada i vasta en terres d'Oc que a Catalunya; i el fet de no trobar-ne senyals en la nostra llengua fins als volts del 1800, i pocs i recents en els dominis val. i balear, contribueix a la sospita d'un corrent que parteix del Nord. La base de tot pot estar de la banda del verb: *tarabastejà* «faire du bruit, du fracas» (D'Hombres; *TdF*), car amb això tenim un enllaç ben